

ВІДГУК

опонента **Яценко Ольги Миколаївни,**

доктора економічних наук, професора, професора кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу Київського національного економічного університету імені Вадима

Гетьмана

на кваліфікаційну роботу **Ван Юншуня** на тему

«Один пояс один шлях як глобальна стратегія інклюзивного зростання КНР»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

Актуальність теми кваліфікаційної роботи

У контексті глибоких трансформацій світового порядку тема даного дослідження, яка розглядає ініціативу «Один пояс один шлях» як стратегію глобального інклюзивного зростання, набуває як теоретичної, так і практичної значущості. Зростаюча нерівність у рівні добробуту як між країнами, так і всередині них, перетворилася на ключовий виклик для глобальної стабільності. Світові ланцюги поставок, які тривалий час вважались ефективними й надійними, виявилися вразливими й нестійкими перед пандеміями, геополітичними конфліктами та кліматичними потрясіннями.

На цьому тлі стрімке й стає економічне зростання Китаю виступає як переконлива альтернатива західноцентрованим моделям розвитку. Досвід Китаю пропонує інші підходи до модернізації, розвитку інфраструктури та транскордонного співробітництва. Сукупність цих тенденцій підкреслює нагальність переосмислення глобальних стратегій розвитку через призму інклюзивності, стійкості та довгострокової життєздатності.

Одним із найтривожніших наслідків зазначених процесів є стійке та зростаюче відставання регіонів у розвитку. Переваги глобального економічного зростання залишаються нерівномірно розподіленими, причому багато країн Глобального Півдня і далі перебувають на периферії світових ланцюгів створення доданої вартості. Одним із ключових чинників такої нерівності є хронічна нестача інфраструктури в багатьох частинах світу. Недостатній розвиток транспортної мережі, застарілі логістичні системи та обмежений цифровий зв'язок ускладнюють для менш розвинених країн повноцінну участь у міжнародній торгівлі.

Слабкість фізичної інфраструктури безпосередньо призвела до формування крихких та нестійких ланцюгів постачання, які особливо вразливі до збоїв, спричинених пандеміями, стихійними лихами та геополітичними конфліктами. Країни з недостатньо розвинутою інфраструктурою зазнали непропорційних втрат під час пандемії COVID-19, оскільки не змогли забезпечити медичне постачання, підтримати аграрний експорт або перейти до цифрових моделей економічної діяльності.

З огляду на викладене вище, можна дійти висновку, що кваліфікаційна робота Ван Юншуня, метою якої є наукове обґрунтування теоретичних та методологічних основ ініціативи «Один пояс один шлях» як глобальної інклюзивної стратегії зростання КНР та розробка багатогранної моделі її імплементації, що коригує траєкторію майбутнього економічного розвитку на основі зміни вектора інклюзивного зростання, виконана на актуальну тему.

Подана до захисту дисертація є складовою наукових досліджень Західноукраїнського національного університету, зокрема: фундаментального наукового дослідження на тему «Концепція відновлення та зеленої реконструкції України» (державний реєстраційний номер 0124U000003); реалізації міжнародного проекту (Erasmus+ Jean Monnet Module) на тему «Європейська інклюзивна циркулярна економіка: повоєнний і постпандемічний модуль для України» (реєстраційний номер 101085640).

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації**

Кваліфікаційна робота є логічно структурованою, містить чітко визначені мету та завдання й методологічно обґрунтовані підходи шляхів їх реалізації. Усі висновки та рекомендації дослідження щодо емпіричного аналізу ініціативи «Один пояс, один шлях» є належним чином обґрунтованими та мають практичне спрямування.

В дисертації використано різноманітні загальнонаукові і спеціальні методи дослідження, комплекс методів дослідження (теоретичних, історичних, емпіричних та інших), єдність яких дозволила виконати всі окреслені завдання. У цьому дослідженні використовується багатодисциплінарний методологічний підхід, що поєднує якісні та кількісні методи для аналізу ініціативи «Один пояс один шлях» як глобальної стратегії інклюзивного розвитку. Дослідження спирається переважно на аналіз політики, порівняльні тематичні дослідження та контент-аналіз на основі документів, що підкріплюється вибіркоким використанням описової статистики та геоекономічних показників, де це доречно. Перший методологічний напрямок включає тематичний контент-аналіз офіційних китайських політичних документів, таких як білі книги, промови, двосторонні угоди та звіти установ, включаючи Національну комісію з розвитку та реформ (NDRC), Міністерство торгівлі та портал «Один пояс один шлях». Ці первинні матеріали досліджуються для визначення нормативної структури, стратегічних цілей та інституційної логіки, що лежать в основі ініціативи «Один пояс один шлях». По-друге, у дослідженні використовується порівняльний аналіз тематичних досліджень для оцінки впровадження ініціативи «Один пояс один шлях» в різних регіонах, зокрема в Центральній та Східній Європі, Центральній Азії та країнах Африки на південь від Сахари. Такий підхід сприяє визначенню можливостей, викликів та результатів розвитку, характерних для кожного регіону, тим самим висвітлюючи диференційований вплив Ініціативи на країни-партнери. Крім того, регресійний аналіз застосовується для оцінки зв'язку між торговельною участю Китаю та змінами індексу розвитку людського потенціалу в окремих країнах Глобального Півдня, що підвищує емпіричну глибину дослідження. Крім того, для інтерпретації відповідних економічних та розвинених показників (наприклад, потоків прямих іноземних інвестицій, інвестицій в інфраструктуру, обсягу

торгівлі), дані отримано з міжнародних баз даних, таких як Світовий банк, ЮНКТАД та АБІІ.

Основні теоретичні та прикладні положення дисертації Ван Юншуня одержали схвальну оцінку на українських та міжнародних конференціях та були опубліковані в українських та міжнародних наукових виданнях.

Таким чином, усе викладене вище дає змогу дійти позитивного висновку щодо наукового рівня, достовірності поданого матеріалу, теоретичних обґрунтувань та аргументацій, винесених на захист положень, практичного значення висновків і рекомендацій, що випливають із дисертації Ван Юншуня.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота написана діловою англійською мовою, містить анотації українською та англійською мовами, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

У першому розділі цієї дисертації закладено теоретичну основу для розуміння концепції глобального інклюзивного зростання, розглядаючи ініціативу «Один пояс один шлях» у контексті як класичних, так і сучасних дискурсів розвитку (с. 30-35). Завдяки детальному огляду теорій, включаючи логіку інклюзивного зростання, теорію людського капіталу та багатовимірні моделі розвитку, розділ ілюструє, як ініціатива «Один пояс один шлях» сприймає та просуває інклюзивне зростання як керівний принцип, так і практичну мету. Наголошується на подвійному завданні ініціативи: сприяти економічній ефективності, та водночас забезпечувати соціальну справедливість, зокрема шляхом усунення нерівності в розвитку між країнами та всередині них.

У цьому розділі висвітлюється, як ініціатива «Один пояс один шлях» сприяє подоланню глобальних та регіональних розривів шляхом координації політики та транскордонної співпраці, а її стратегія інклюзивного зростання охоплює не лише матеріальне благополуччя, але й розбудову інституційного потенціалу та екологічну стійкість. Помітним доповненням до цього розділу є теоретичний та геополітичний аналіз економічних коридорів, які виступають просторовими втіленнями міжнародної співпраці (с. 48-53). Економічні коридори розглядаються

як зони посиленого взаємозв'язку та функціональної взаємозалежності, що поєднують інфраструктурні інвестиції з ширшими моделями торгівлі, фінансів та дипломатії. Ці коридори розглядаються не лише як практичні механізми розвитку, але й як відображення геополітичної стратегії та економічного впливу. Інтегруючи будівництво економічних коридорів у теорію міжнародних економічних відносин, розділ підкреслює подвійну роль, яку відіграють ці коридори: сприяння інклюзивному зростанню та трансформації геополітичного ландшафту.

У другому розділі дисертації досліджуються операційні механізми та динаміка впровадження ініціатива «Один пояс один шлях», приділяючи особливу увагу тому, як принципи інклюзивного розвитку втілюються на практиці як у Китаї, так і в його країнах-партнерах (с. 69-71). Починаючи з власної траєкторії розвитку Китаю, дослідження розглядає, як країна обрала особливий шлях інклюзивного зростання, який інтегрує скорочення бідності, екологічну стійкість та соціальну справедливість у свою ширшу стратегію модернізації. Встановлено, що замість того, щоб покладатися виключно на економічне зростання, підхід Китаю охоплює багатовимірну модель, яка сприяє рівному доступу до освіти, охорони здоров'я, зайнятості та інфраструктури, а також включає регіональну координацію та цифрову трансформацію як життєво важливі основи своєї національної системи розвитку.

У цьому розділі визначено зменшення бідності як базовий чинник формування стратегії, а також проаналізовано, як екологічна політика та поява «Нової норми» в Китаї змістили акцент зростання країни в бік інновацій та екологічного балансу. Розширюючи сферу охоплення країн-учасниць ініціативи «Один пояс один шлях», у розділі представлено порівняльне дослідження результатів інклюзивного розвитку в різних регіонах. Ініціатива «Один пояс один шлях» сприяє розвитку зв'язків та економічному співробітництву в різних регіонах з урахуванням місцевих умов. Так, у Центральній Азії, Південно-Східній Азії та Африці акцент зроблено на енергетику, транспорт, регіональну інтеграцію та розвиток інфраструктури; у Європі на обережну участь і диверсифікацію ринків.

У цьому розділі висвітлено різноманітність національних умов, цілей розвитку та управлінських можливостей учасників ініціативи «Один пояс один

шлях» підкреслюючи необхідність локалізованих моделей співпраці та гнучких механізмів впровадження. Розділ містить регресійний аналіз вибраних країн учасниць ініціативи «Один пояс один шлях», досліджуючи кореляцію між обсягом торгівлі з Китаєм та змінами показників людського розвитку за останнє десятиліття. Розглядаючи ризики та виклики, пов'язані з реалізацією ініціативи «Один пояс один шлях», дослідження пропонує збалансовану оцінку, яка враховує геополітичні, економічні, екологічні та соціальні аспекти (с. 107-112). Ці виклики розглядаються не як нездоланні перешкоди, а як сфери, у яких адаптивне управління, багатостороння координація та механізми зниження ризиків можуть відігравати життєво важливу роль у зміцненні довгострокової життєздатності ініціативи «Один пояс один шлях». В роботі розглянуто участь України в ініціативі «Один пояс один шлях» та охарактеризовано її позиціонування, як євразійського транспортного вузла та орієнтацію на китайські інвестиції (с. 104-106).

У третьому розділі дисертації досліджено ширші стратегічні наслідки ініціативи «Один пояс один шлях» та розглянуто, формування майбутньої архітектури глобального розвитку та управління (с. 124-126). Розділ розпочинається з оцінки внеску ініціативи «Один пояс один шлях» у сприяння розвитку більш інклюзивних інституційних систем, зокрема з точки зору забезпечення додаткових платформ для діалогу, формування політики та міжнародної координації. Ініціатива розглядається як така, що зміцнює інституційну основу для інклюзивного зростання, заохочуючи норми участі, взаємної вигоди та спільної відповідальності. Вона також відіграє певну роль у підвищенні можливостей регіонального управління, надаючи країнам, особливо на Глобальному Півдні, можливість більш впевнено та ефективно брати участь у міжнародній економічній співпраці. Як результат ініціатива «Один пояс один шлях» підтримує більш плюралістичну та збалансовану структуру глобального управління, яка надає перевагу кооперативним рішенням та регіональній ініціативі.

Сукупність наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у кваліфікаційній роботі, та їх практичне значення дають змогу зробити висновок про завершеність, цілісність і структурованість дисертації Ван Юншуня.

Оцінка наукової новизни положень і отриманих результатів кваліфікаційної роботи

До результатів, що одержали обґрунтування у кваліфікаційній роботі, мають теоретичне та практичне значення, та визначають наукову новизну дисертації варто віднести такі:

- вперше розроблено модель інклюзивного розвитку КНР в рамках реалізації Ініціативи «Один пояс один шлях», яка базується на стратегічній корекції майбутньої траєкторії розвитку економіки відповідно до зміни векторів інклюзивного зростання, з акцентом на багатосторонньому управлінні, зеленому розвитку, борговій стійкості, розвитку цифрової економіки, соціальній інклюзії та узгодженні з глобальними цілями сталого розвитку;
- удосконалено емпіричний орієнтир концепції економічного розвитку, шляхом поглибленого дослідження траєкторії внутрішнього інклюзивного розвитку КНР, з акцентом на боротьбі з бідністю, екологічній стійкості та еволюції в умовах «нової нормальності», що дозволило посилити розуміння інклюзивного зростання в умовах невизначеності;
- удосконалено структуровану дорожню карту майбутньої траєкторії розвитку Ініціативи «Один пояс і один шлях», шляхом посиленням фокусу на «зелений» розвиток, багатостороннє управління та цифрову трансформацію, що дозволило окреслити механізм розподілу вигод та стратегічний інструментарій державної політики в умовах сталого та інклюзивного глобального розвитку;
- удосконалено методику аналізу інклюзивного зростання, шляхом проведення міжрегіональних оцінок країн-учасниць Ініціативи «Один пояс і один шлях» із використанням економетричної регресії та тематичних досліджень, що допомогло виявити неоднорідності проблем розвитку та напрацювати практичне розуміння регіональних механізмів адаптації та рамок їх співпраці;
- набули подальшого розвитку ідеологічна та структурна конотації Ініціативи «Один пояс один шлях», шляхом поглиблення теоретичних основ в рамках

глобалізації та регіональної інтеграції, що дозволило звузити теоретичну категоризацію ініціативи в глобальному економічному дискурсі;

- набули подальшого розвитку комплексна система оцінки ризиків, шляхом категоризації ключових загроз, включаючи дисбаланс ресурсів, фінансову нестабільність, геополітичну реакцію та тиск на стійкість, що дозволило обґрунтувати важливість стратегії інклюзивного зростання в рамках Ініціативи «Один пояс один шлях»;
- набули подальшого розвитку геополітичні засади «економічних коридорів», шляхом аналізу їх як інституціоналізованих каналів транснаціонального зв'язку та стратегічної співпраці, що дозволило переосмислити ці коридори не лише як логістичні маршрути, але й як інструменти глобального економічного управління та регіональної інтеграції.

Значення результатів виконаного дослідження для науки і практики

Теоретичне значення кваліфікаційної роботи полягає в тому, що основні теоретичні положення надають практично значущі рекомендації для зацікавлених сторін у Китаї та країнах-партнерах щодо підвищення інклюзивного розвитку та сталості реалізації проєктів, справедливого розподілу вигод і інституційної координації.

Практичне значення результатів дисертації Ван Юншуня полягає в тому, що отримані результати можуть бути корисними для формування більш збалансованих, прозорих і взаємовигідних моделей співпраці в межах ініціативи «Один пояс один шлях» для державних органів, науковців і міжнародних організацій.

Представлені результати дослідження, доведені до рівня практичних напрацювань та рекомендацій, підтверджені довідкою про впровадження, наданою ТОВ «Цзюцюань Юанда Агрікалче» (Jiuquan Yuanda Agriculture Co., Ltd.) при формуванні стратегії розвитку компанії (Довідка JIU № 17 від 28.04.2025 р.). Основні результати дослідження було використано при викладанні дисциплін та проведенні наукових досліджень Професійно-технічного університету Цзюцюань (Довідка JIU № 27 від 27.04. 2025 р.).

Повнота висвітлення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях, зарахованих за темою дисертації

Основні положення кваліфікаційної роботи, що мають наукову новизну змістовно та аргументовано розкрито в опублікованих працях. За основними результатами дисертації було опубліковано 11 наукових праць, зокрема: 3 статті – в наукових фахових виданнях України; 2 статті – в іноземному науковому періодичному виданні; та 6 публікацій опубліковані в інших виданнях апробаційного характеру за матеріалами конференцій. Кількість та обсяг друкованих праць дають авторові право для публічного захисту дисертації.

Оцінка структури кваліфікаційної роботи, мови і стилю викладення матеріалу

Зміст кваліфікаційної роботи відповідає визначенням меті і завданням дослідження, розкриває тему роботи, свідчить про її цілісність та завершеність. Кваліфікаційна робота написана англійською мовою з дотриманням усіх вимог до її наукового стилю.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Наукові результати кваліфікаційної роботи отримано автором особисто. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано тільки ті ідеї і положення, які отримані автором особисто. Порушень академічної доброчесності у кваліфікаційній роботі Ван Юншуня не виявлено. Дисертація містить посилання на відповідні джерела інформації, надана достовірна інформація про використані методи та результати проведеного дослідження, дотримані норми законодавства про авторське право та суміжні права. А це, відповідно, дозволяє зробити висновок про дотримання автором кваліфікаційної роботи вимог і правил академічної доброчесності. Кваліфікаційна робота пройшла успішну перевірку на наявність текстових запозичень за допомогою інтернет-сервісу Turnitin Similarity.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Кваліфікаційна робота Ван Юншуня виконана на достатньо високому науковому рівні, проте є деякі зауваження, що мають дискусійний характер:

- 1) автор вдало позиціонує ініціативу «Один пояс один шлях» в рамках глобальної політики інклюзивного розвитку (с. 21-23) та стверджує про узгодженість ініціативи «Один пояс один шлях» з Цілями сталого розвитку, проте емпіричні та порівняльні дані доводять це лише частково. Окрім цього, автор використовує нечітке визначення терміну «сталий розвиток» (с. 122, 142): термін використовується часто, але без конкретних визначників;
- 2) в роботі проаналізовано проблеми розвитку інфраструктури Африки та переваги участі європейських країн в ініціативі «Один пояс один шлях» (с. 95-98), проте аналіз Південно-Східної Азії залишається здебільшого описовим, а ключові порівняльні показники, такі як щільність інфраструктури або співвідношення інвестицій до обсягу виробництва, відсутні;
- 3) автор обґрунтовує створення механізмів локалізації та розподілу вигод (с. 147-148), проте механізми локальних вигод визначені недостатньо. Так, обґрунтування стратегій локалізації потребує використання конкретніших політичних каналів або чіткішого картографування зацікавлених сторін;
- 4) в роботі обґрунтовано чинник співпраці, що сприяє сталому та інклюзивному зростанню, а також відповідальність уряду Китаю та країн-членів в рамках дії ініціативи «Один пояс один шлях» (с. 152-154). Проте, ідея відтворення китайської моделі освіти/зайнятості обговорюється без врахування інституційних відмінностей між учасниками ініціативи «Один пояс один шлях».

Окреслені зауваження вказують на деякі дискусійні аспекти кваліфікаційної роботи. Проте в цілому вони свідчать про актуальність, складність, багатогранність та практичну значущість обраної теми і суттєво не впливають на якісні характеристики дисертації.

Загальний висновок і оцінка дисертації

Кваліфікаційна робота Ван Юншуня на тему «Один пояс один шлях як глобальна стратегія інклюзивного зростання КНР» є завершеним науковим дослідженням, результатом якого є розробка моделі інклюзивного розвитку КНР в рамках реалізації ініціативи «Один пояс один шлях», що коригує траєкторію майбутнього економічного розвитку з урахуванням змін у векторі інклюзивного зростання.

За своїм змістом та фаховим спрямуванням кваліфікаційна робота відповідає спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 «Міжнародні відносини», а за якістю та рівнем теоретичних і практичних розробок – рівню дисертації на здобуття ступеня доктора філософії.

В цілому, дисертація Ван Юншуня на тему «Один пояс один шлях як глобальна стратегія інклюзивного зростання КНР» за змістом, рівнем наукової новизни, обґрунтованістю наукових положень та рекомендацій відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Ван Юншунь заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
професор кафедри міжнародної торгівлі
і маркетингу Київського національного
економічного університету
імені Вадима Гетьмана**

Ольга ЯЦЕНКО

